

Nr 163.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
vissa byggnadsarbeten för försvaret m. m.*

(1:a avd.)

Försvarets fastighetsfond.**Arméns delfond.**

1:o) **Vissa ytterligare markförvärv.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t beträffande kapitalbudgeten under försvarets fonder (bilaga 25, punkterna 5 och 10) förslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1948/49 beräkna dels till Vissa ytterligare markförvärv ett investeringsanslag av 2 400 000 kronor, dels ock till Anordnande av vissa förråd ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 126 (punkt 1, s. 2—15 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1948) föreslagit riksdagen att till Vissa ytterligare markförvärv för budgetåret 1948/49 anvisa ett investeringsanslag av 2 300 000 kronor.

Departementschefen har framhållit, att anordnande av vissa förråd med hänsyn till nu rådande förhållanden och till viktigare byggnadsobjekt måst uppskjutas till senare tidpunkt, varför något anslagsäskande för detta ändamål icke kommer att framläggas för 1948 års riksdag.

Utvidgning av Hallands regementes skjutfält. Ifrågavarande regemente disponerar för stridsskjutning i trupp skjutfälten vid Nyårsåsen och Ringenäs. Skjutfältet vid Ringenäs disponeras jämväl av Hallands flygflottilj för bombfällning och skjutningar, varjämte fältet i viss utsträckning utnyttjas av Skånska luftvärnsskåren och Göteborgs luftvärnsskår för luftvärnsskjutningar. Detta har medfört, att regementets disposition av skjutfältet vid Ringenäs i hög grad inskränkts. För stridsskjutning i trupp är regementet i huvudsak hänvisat till skjutfältet vid Nyårsåsen, vilket för närvarande omfattar en areal av cirka 161 hektar. Då behov av utvidgning av skjutfältet ansetts föreligga, har fortifikationsförvaltningen framlagt förslag till förvärv av ett söder om skjutfältet beläget markområde om cirka 59 hektar, varav 58 hektar tillhöra Vapnö fideikommiss. Ett i anslutning till utvidgningsområdet beläget, likaledes till fideikommissen hörande skogsområde om cirka 130 hektar, vilket område fideikommissarien icke är villig avstå, föreslås skola

Bihang till riksdagens protokoll 1948. 6 saml. Nr 163.

arrenderas för att tilläggas skjutfältet. Då de föreslagna markområdena syntes erforderliga ur såväl utbildnings- som säkerhetssynpunkt, har departementschefen tillstyrkt, att medel anvisas för förvärv av desamma. För förvärv av en i utvidgningsområdet ingående lägenhet Karlsberg och för inlösen av de av fideikommissinnehavaren upplåtna arrenderätterna, rörande vilka uppgörelse ej träffats, har expropriationsförfarande ansetts behöva tillgripas. I enlighet härmed har departementschefen för utvidgning av Hallands regementes skjutfält beräknat ett belopp av 250 000 kronor.

Utvidgning av Västernorrlands regementes fältskjutningsområde. Departementschefen har ansett behov föreligga av utökning av Västernorrlands regementes fältskjutningsområde och i anledning härav föreslagit, att för ändamålet förvärvas vissa markområden om cirka 25 hektar, vilka äro belägna invid en i sydligaste delen av fältskjutningsområdet befintlig mindre sjö. Områdena äro avsedda att möjliggöra utförande av stridsskjutningar och grupperingsövningar med kompani och större förband. Departementschefen har förutsatt, att, därest den nu föreslagna utvidgningen av regementets fältskjutningsområde kommer till stånd, Norrlands trängkår framdeles skall kunna förlägga sina fältskjutningar till ifrågavarande fältskjutningsområde. För utvidgningen i fråga har beräknats ett belopp av 67 500 kronor.

Utvidgning av infanteriskjutskolans övningsområde. Den utbildning av olika befälskategorier inom armén, som bedrivs vid infanteriskjutskolan, är liksom den omfattande försöksverksamheten av särskild betydelse för armén. Det nuvarande övningsområdet anses emellertid icke tillfredsställande vare sig ur utbildnings- eller säkerhetssynpunkt. Fortifikationsförvaltningen har med anledning härav framlagt ett av chefen för armén tillstyrkt förslag till utökning av övningsområdet genom förvärv av vissa norr och öster om det nuvarande övningsområdet belägna markområden om tillhoppa cirka 350 hektar. Genom ifrågavarande markförvärv erhålles lämplig terräng såväl för fält- och stridsskjutning med olika infanterivapen som för grupperings- och stridsövningar, varjämte säkerhetssynpunkterna bli bättre tillgodosedda.

Mot utvidgningen ha framförts vissa erinringar med hänsyn till att ett stort antal bostadslägenheter ingår i utvidgningsområdet. I samband med förhandlingarna med vederbörande markägare har denna fråga ägnats särskild uppmärksamhet, och det har härvid visat sig möjligt att bereda ett flertal av de nuvarande ägarna tillfälle att bo kvar. Departementschefen har framhållit, att i den mån bostäder efter nuvarande ägares avflyttning bli lediga, infanteriskjutskolan erhåller en välbehövlig förstärkning av det bostadsbestånd, som avses för skolans personal. Av en av fortifikationsförvaltningen i samråd med luftfartsstyrelsen verkställd undersökning framgår, fortsätter departementschefen, att några olägenheter för flygverksamheten å det under byggnad varande flygfältet vid Halmsjön icke synas komma att förorsakas av skjutverksamheten vid skolan.

Med beaktande av vad här anförts har departementschefen tillstyrkt, att infanteriskjutskolans övningsområde utvidgas på sätt fortifikationsförvaltningen föreslagit. Kostnaderna för ändamålet ha beräknats till 1 600 000 kronor.

Utvidgning av Väddö skjutfält. Luftvärnsskjutskolan disponerar för närvarande såsom skjutfält ett markområde om cirka 135 hektar å Väddö. Behov av utvidgning av ifrågavarande skjutfält har ansetts föreligga främst för att möjliggöra anordnande av en ny pansarskjutningsbana. Med anledning härav har fortifikationsförvaltningen framlagt förslag till förvärv av ett norr om skjutfältet beläget markområde om cirka 105 hektar. Då en tillfredsställande pansarskjutningsbana icke kan anordnas inom det nuvarande skjutfältet, har departementschefen funnit sig böra tillstyrka, att förenämnda område, som möjligen även kan utnyttjas såsom bombfällningsplats för flygvapnet, förvärvas. Kostnaderna härför ha beräknats till 315 000 kronor.

I enlighet med vad i det föregående anförts ha kostnaderna för ifrågavarande markförvärv beräknats till 2 232 500 kronor. För mötande av oförutsedda utgifter föreslår departementschefen, att det anslag, som bör anvisas för förutnämnda ändamål, bestämmes till 2 300 000 kronor. Beloppet har ansetts lämpligen böra anvisas såsom icke specificerat investeringsanslag, beträffande vars disposition Kungl. Maj:t bör äga meddela föreskrifter. Genom beslut den 19 september 1947 har Kungl. Maj:t godkänt ett avtal, varigenom för kronans räkning förvärvats ett markområde i Älvsbyn, varå avsetts skola uppföras två bostadsbyggnader, vilka med hänsyn till befarade ras måste flyttas från annan plats. Kostnaderna för förvärvet, 3 000 kronor, ha tills vidare bestritts från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Kostnaderna ha emellertid synts departementschefen böra slutligt bestridas från nu ifrågavarande anslag och anslaget till extra utgifter sålunda tillföras ersättning med förenämnda belopp.

Utskottet. Under förevarande punkt har departementschefen anmält vissa armén berörande markförvärv, avseende utvidgning av övnings- och fältskjutningsterräng. Utskottet har funnit behovet härav i varje särskilt fall styrkt och förordar, att de ifrågasatta markförvärven komma till stånd. Enligt de verkställda kostnadsberäkningarna, mot vilka utskottet icke funnit anledning till erinran, skulle för nästa budgetår erfordras en medelsanvisning av 2 300 000 kronor. Utskottet, som icke heller har något att invända mot att från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter bestridda kostnader för förvärv av markområdet i Älvsbyn i stället belasta nu ifrågavarande anslag och att anslaget till extra utgifter sålunda tillføres ersättning med motsvarande belopp, får under återopande av det anförda hemställa,

att riksdagen må till *Vissa ytterligare markförvärv* för budgetåret 1948/49 anvisa ett investeringsanslag av 2 300 000 kronor.

2:o) **Anordnande av provisoriska lokaler för försvarets forskningsanstalt.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 15—21) att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1948/49 anvisa ett investeringsanslag av 715 000 kronor.

Departementschefen har ansett önskvärt, om forskningsanstaltens lokalfrågor redan nu kunde vinna en mera definitiv lösning. Med hänsyn till det ekonomiska läget och bristen på material syntes det emellertid enligt departementschefen icke vara sannolikt, att ett så omfattande byggnadsföretag skulle kunna genomföras under de närmaste åren. Det bleve därför nödvändigt att även i fortsättningen sörja för anstaltens lokalbehov genom provisoriska åtgärder. Då det gällde att bedöma behovet av lokaler för anstalten måste beaktas, att forskningsverksamheten inom försvaret för närvarande vore synnerligen betydelsefull och att åtgärder, som kunde underlätta densamma, i görligaste mån borde vidtagas. Av vikt vore emellertid, fortsätter departementschefen, att dessa åtgärder såvitt möjligt bleve ekonomiskt godtagbara även på längre sikt.

Ett av 1947 års riksdag anvisat reservationsanslag om 770 000 kronor för anordnande av provisoriska lokaler för forskningsanstalten har visat sig otillräckligt för att samtliga avsedda arbeten skola kunna fullföljas. Med hänsyn härtill har fortifikationsförvaltningen föreslagit, att ytterligare medel skola anvisas för två i byggnadsprogrammet ingående arbeten, nämligen tillbyggnad av en laboratoriebyggnad vid Signalregementet och inredning av ytterligare lokaler i Svea artilleriregementes kasernetablisement. Departementschefen har tillstyrkt, att medel, 295 000 kronor, nu under kapitalbudgeten anvisas för det förra ändamålet. Däremot ha samtliga inredningsarbeten i Svea artilleriregementes kasernetablisement syntts böra bestridas från det redan anvisade reservationsanslaget. Kostnaderna därför ha beräknats till sammanlagt 50 000 kronor, varav 30 000 kronor redan enligt det föregående år framlagda förslaget förutsatts skola bestridas från ifrågasvarande anslag. För att bereda utrymme inom anslaget ram för dessa arbeten ha ur berörda byggnadsprogram föreslagits skola slopas två andra arbeten, nämligen ombyggnad av laboratoriebyggnad vid Ursvik och utökning av panncentral vid försöksstationen för avdelning 2. Medel för dessa arbeten, tillhoppa 54 700 kronor, ha ansetts i stället nu böra beräknas under kapitalbudgeten.

Förslaget innebär vidare, att ett belopp av 215 000 kronor anvisas för en anläggning för försöksändamål, avsedd för kemisk-teknisk försöksdrift. Därutöver föreslås, att följande byggnadsarbeten komma till utförande, nämligen vid avdelning 1 ombyggnadsarbeten för rök- och pyrotekniskt laboratorium samt flyttning och inredning av två för förrådsändamål avsedda baracker. vid avdelning 2 uppförande av ett sprängämnesförråd vid anstaltens försökscentral samt vid avdelning 3 tillbyggnad av ett befintligt ga-

rage. De sammanlagda kostnaderna för dessa arbeten uppgår till (60 000 + 30 000 + 16 500 + 44 000 =) 150 500 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nu föreslagna byggnadsarbeten uppgår till sammanlagt i runt tal 715 000 kronor.

Utskottet. Hur önskvärt det än vore om forskningsanstaltens lokalfråga redan nu kunde vinna en mera definitiv lösning, anser utskottet i likhet med departementschefen, att det med hänsyn till det ekonomiska läget och bristen på material blir nödvändigt att även i fortsättningen sörja för anstaltens lokalbehov genom provisoriska åtgärder. De nu föreslagna arbetena synas utskottet vara ägnade att underlätta forskningsverksamheten inom försvaret, varför desamma jämväl enligt utskottets mening böra komma till utförande. De härför verkställda kostnadsberäkningarna ha icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Anordnande av provisoriska lokaler för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1948/49 anvisa ett investeringsanslag av 715 000 kronor.

3:o) **Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning (punkt 3) om anslag till ifrågavarande ändamål avgiver utskottet förslag i sitt utlåtande denna dag i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 208 angående vissa anslag till materielanskaffning för försvaret för budgetåret 1948/49 m. m., vilket härmed anmäles.

4:o) **Ytterligare medel till om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 22—26) medgiva, att de i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1948 angivna byggnadsarbeten må komma till utförande med anlåtande av det för budgetåret 1946/47 för armén anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. av 32 000 000 kronor.

Av propositionen 1943: 64 framgår, bland annat, att de totala kostnaderna för om- och tillbyggnaden av garnisonssjukhuset i Boden beräknats till 4 000 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1942, av vilket belopp 1 585 000 kronor skulle gäldas av statsverket och 2 415 000 kronor av Norrbottens läns landsting. Härav har för utförande av en fjärde byggnadsetapp beräknats ett belopp av 573 800 kronor enligt prisläget den 1 juli 1942, varav 242 050 kronor skulle gäldas av statsverket medan återstoden skulle gäldas av landstinget.

Genom särskilda beslut den 6 oktober 1944 och den 23 november 1945 har Kungl. Maj:t sedermera anvisat medel, tillhoppa (102 100 + 1 001 000 =)

1 103 100 kronor, för om- och tillbyggnad av sjukhusbyggnaden m. m. vid garnisonssjukhuset i Boden. Av det av riksdagen för om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset anvisade beloppet återstår sålunda odisponerat ett belopp av (1 465 000 — 1 103 100 =) 361 900 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941.

Av en vid propositionen 1946: 121 (s. 88) fogad sammanställning av byggnadsprogrammet för armén för femårsperioden 1942/47 framgår, att en reserv av 358 300 kronor kvarstår under de för armén anvisade investeringsanslagen (kvotanslagen) för byggnadsprogrammets genomförande, benämnda Vissa byggnadsarbeten m. m.

Sedermera har 1947 års riksdag (skrivelse nr 191) efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1947: 114 medgivit, att för omändring av köksbyggnaden m. m. vid ifrågavarande garnisonssjukhus finge — utöver för ändamålet tidigare avsedda medel — disponeras ett belopp av 100 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941 av det för budgetåret 1946/47 för armén anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. av 32 000 000 kronor.

I skrivelse den 5 november 1947 hemställde arméns fortifikationsförvaltning, att för om- och tillbyggnad av köksbyggnaden m. m. vid garnisonssjukhuset i Boden måtte anvisas ett belopp av 224 500 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Ärendet är för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Därest fortifikationsförvaltningens ifrågavarande framställning bifalles, återstår av de av riksdagen för om- och tillbyggnad av garnisonssjukhuset anvisade medlen ett belopp av (1 565 000 — 1 103 100 — 224 500 =) 237 400 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941 för utförande av förenämnda fjärde byggnadsetapp.

I skrivelse den 22 december 1947 ha *försvarets sjukvårdsförvaltning* och *arméns fortifikationsförvaltning* efter samråd med Norrbottens läns landsting framlagt förslag till utförande av fjärde byggnadsetappen av utbyggnaden av garnisonssjukhuset i Boden. Enligt förslaget skall en tidigare planerad militär tandpoliklinik liksom en likaledes planerad civil distriktstandpoliklinik icke komma till utförande. Däremot skola sjukhusbyggnadernas båda flygelpartier påbyggas med ytterligare en våning, varigenom cirka 50 nya vårdplatser erhållas, varjämte vissa i det ursprungliga byggnadsprogrammet icke förutsatta moderniseringsarbeten skola komma till utförande. De sammanlagda merkostnaderna för det nu framlagda förslaget uppgå till 923 900 kronor enligt prisläget den 1 oktober 1946. Av sistnämnda belopp belöpa 223 600 kronor å statsverket, varav emellertid 50 600 kronor föreslås skola bestridas från ordinarie underhållsanslag. Återstående belopp, 173 000 kronor enligt prisläget den 1 oktober 1946, beräknas motsvara 150 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941.

Sjukvårdsförvaltningen och fortifikationsförvaltningen ha hemställt, att för ytterligare utbyggnad av garnisonssjukhuset i Boden måtte få tagas i an-

språk *dels* för berörda militära tandpoliklinik i Boden avsedda belopp, 74 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1942, *dels* ett ytterligare belopp av 150 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941, att utgå av det för budgetåret 1946/47 till Vissa byggnadsarbeten m. m. anvisade investeringsanslaget av 32 000 000 kronor.

Departementschefen har med godtagande av de verkställda kostnadsberäkningarna förordat myndigheternas förslag. Ytterligare kostnader på grund av prisstegring efter den 1 juli 1941 borde enligt departementschefen bestridas i samma ordning som beträffande övriga byggnadsföretag, för vilka femårsplanens byggnadsanslag toges i anspråk.

Utskottet anser sig i likhet med departementschefen böra förorda, att fjärde etappen av utbyggnaden av garnisonssjukhuset i Boden kommer till utförande enligt förenämnda reviderade förslag. Då utskottet vidare icke har något att erinra vare sig mot beräkningen av de på kronan belöpande kostnaderna för ifrågavarande ytterligare utbyggnad av garnisonssjukhuset eller mot att dessa kostnader bestridas på sätt i ärendet föreslagits, hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1948 angivna byggnadsarbeten må komma till utförande med anlitande av det för budgetåret 1946/47 för armén anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten m. m. av 32 000 000 kronor.

5:o) **Försäljning av vissa kronan tillhöriga, i Järvafältet ingående markområden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 26—28) — vilket avser försäljning till Sundbybergs stad för en köpeskilling av 98 315 kronor av två markområden i Spånga socken om tillhoppa cirka 174 000 kvadratmeter, därav cirka 23 000 kvadratmeter utgörande del av Lötsjön, vilka områden enligt utfästelse av staden icke skola användas för andra ändamål än såsom fritidsområde och för utvidgning av en begravningsplats — hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att på i huvudsak de villkor, som i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1948 angivits, i samma statsrådsprotokoll omförmälda markområden må försäljas till Sundbybergs stad.

Marinens delfond.

6:o) **Anordnande av vissa fartygstunnlar.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning (punkt 6) om anslag till ifrågavarande ändamål avgiver utskottet förslag i sitt utlåtande denna dag i anledning av Kungl. Maj:ts pro-

position nr 208 angående vissa anslag till materielanskaffning för försvaret för budgetåret 1948/49 m. m., vilket härmed
anmäles.

Fonden för låneunderstöd.

7:o) **Värnpliktslån.** I enlighet med Kungl. Maj:ts under fonden för låneunderstöd (punkt 7, s. 30 och 31) framlagda förslag hemställer utskottet, att riksdagen må till *Värnpliktslån* för budgetåret 1948/49 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.
Stockholm den 15 juni 1948.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Lindström, Gränebo, Larsson, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Andrén, Gustaf Iwar Anderson, von Heland, Sundelin, Hesselbom och Lundgren; samt
från andra kammaren: herrar Eriksson i Stockholm, Skoglund i Dovers-
torp, Ward, Wallentheim, Lindholm, Holmström, Onsjö, Petterson i Deger-
fors, Thapper, Persson i Vinberg, Persson i Svensköp och Johansson i Mysinge.